

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานผลการสร้างและพัฒนาบทเรียนบนเครือข่าย เพื่อ
อบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
สุนันทา สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อการสร้างและพัฒนาบทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย
สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบน
เครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สมมติฐานของการศึกษา

1. บทเรียนบนเครือข่ายเพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วม
พัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของผู้รับการอบรม หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม หลังจาก
อบรมด้วยบทเรียนบนเครือข่ายเพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วม
พัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้รายงานได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูจากโรงเรียนร่วมวิชาชีพครู จำนวน 40 คน
กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูจากโรงเรียนร่วมวิชาชีพครู จำนวน 40 คน ที่
ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเป็นผู้ยื่นสมัครการอบรม 40 คนแรก

สรุปผลการสร้างและพัฒนาบทเรียนบนเครือข่าย

1. จากการการสร้างและพัฒนาบทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคิดเป็น $83.94 / 89.75$ เมื่อนำไปใช้ กับ ครูผู้เข้าอบรม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการ อบรมหลังอบรมสูงกว่าก่อน อบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าบทเรียนบนเครือข่ายที่สร้างและพัฒนา ขึ้นนี้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของผู้อบรม ให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. จากการทดลองใช้ บทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ที่จัดไว้ในแบบฝึก คิดเป็นร้อยละ 83.94 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) คิดเป็นร้อยละ 89.75 บทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา นี้ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ $80/80$ สรุปได้ว่า บทเรียนบนเครือข่ายเรื่องนี้ มีประสิทธิภาพสูงตามเกณฑ์ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการนำบทเรียนบนเครือข่าย ไปใช้กับผู้อบรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน พบว่า คะแนนของ ผู้อบรมที่อบรม โดยใช้บทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 40 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมสูงขึ้น คะแนนก่อนอบรมและหลังอบรมมีความแตกต่างกัน มีค่าสถิติ (t -test) เท่ากับ 70.26 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของผู้อบรมที่เรียนโดยอบรมบทเรียนบนเครือข่ายมีค่าสูงขึ้น และจากการเปรียบเทียบผลความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมก่อนอบรมและหลังอบรม โดยใช้ค่าร้อยละ พบว่าคะแนนโดยภาพรวมเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.65 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 26.90 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 15.25 คิดเป็นร้อยละ 50.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 25 ของคะแนนเต็ม เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่าผู้อบรมได้คะแนนเพิ่มขึ้นทุกคน มีคะแนนความก้าวหน้าตั้งแต่ร้อยละ 43.33 ถึง ร้อยละ 60.00 แสดงว่าผู้อบรมที่อบรมจากบทเรียนบนเครือข่าย มีผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมสูงขึ้น ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และจากผลสัมฤทธิ์ทางการ อบรม ของผู้อบรม โดยแยกเป็นกลุ่มคุณภาพหลังการอบรมโดยใช้บทเรียนบนเครือข่าย ผู้อบรมทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีผลสัมฤทธิ์ทางการ

อบรมอยู่ในระดับดี และดีมาก และไม่มีผู้อบรมได้ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมอยู่ในระดับ พอใช้ และปรับปรุง

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลการ สร้างและพัฒนาบทเรียนบนเครือข่าย

จากการการสร้างและพัฒนาบทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 การสร้างและพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายที่สำเร็จลงได้และมีประสิทธิภาพ ตามที่กำหนดไว้ เนื่องจาก ผู้รายงานได้ศึกษากระบวนการในการจัดทำบทเรียนบน เครือข่าย จากแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนได้ วิเคราะห์เนื้อหาบทเรียนจาก หลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม วางแผน การสร้างและพัฒนา อีกทั้งยังได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ซึ่งความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับจุดประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่น ประกอบเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการสร้างและพัฒนาบทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงสามารถสร้างและพัฒนาบทเรียนบนเครือข่าย ดังกล่าวได้สำเร็จ และสามารถนำไปใช้และเผยแพร่แก่เพื่อนครูในสถานศึกษา อื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงกรานต์ต์ สำเนา (2549) วิจัยเรื่อง การออกแบบบทเรียนบนเว็บเรื่อง พิสิกส์ได้นำสำหรับนักเรียนดำน้า เพื่อการอนุรักษ์ ผลการวิจัยพบว่า พบว่าบทเรียนดังกล่าวมีประสิทธิภาพ 87.06/84.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80ที่ตั้งสมมติฐานไว้ และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผลปรากฏว่าคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชัยวัฒน์ จิวพานิชย์ และชัยวัฒน์ วารี วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างบทเรียนออนไลน์ โดยใช้ LMS Moodle เพื่อการเตรียมความพร้อมในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการสร้างบทเรียนออนไลน์ โดยใช้ LMS Moodle เพื่อการเตรียมความพร้อมในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 การที่ประสิทธิภาพของบทเรียนบน เครื่องข่าย นี้สูงตามเกณฑ์ที่กำหนด มี ประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.94 / 89.75 เป็นเพราะการสร้างและพัฒนา บทเรียนบนเครือข่าย ดังกล่าว ผู้รายงานได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น วิเคราะห์งาน วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนวิเคราะห์จุดประสงค์ เชิงพฤติกรรมก่อนที่จะนำมาวางแผนในการสร้างและพัฒนาให้ตรง ตามจุดประสงค์ เชิงพฤติกรรม โดยได้รับคำชี้แนะและจากคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา ความเหมาะสมในการ ออกแบบ วิธีการเรียนและรูปแบบการนำเสนอ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงและพัฒนา แล้วจึงนำ บทเรียนบนเว็บ นี้ไปใช้ทดลองใช้กับนักศึกษาในกลุ่มเดี่ยว นักศึกษาในกลุ่มเล็ก เพื่อหาข้อบกพร่องอีก ครั้งและนำมาแก้ไขปรับปรุงและ พัฒนาอีกครั้ง ก่อนที่จะนำไปใช้ทดลองภาคสนามกับผู้อบรม ซึ่ง เป็นครูจากโรงเรียนร่วมวิชาชีพจำนวน 40 คน จากการดำเนินการวางแผนอย่างมีขั้นตอนและ มีระบบ แล้ว จึงนำไปใช้กับผู้อบรมจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ผลการทดลองพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียน บนเครือข่ายมีค่าเท่ากับ 83.94 / 89.75 ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผลสัมฤทธิ์ ทางกาอบรมหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

1.3 การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของผู้อบรมจากกลุ่มตัวอย่าง หลังอบรมสูงกว่าก่อน อบรม เป็นเพราะว่า สภาพการณ์ปัจจุบัน มีการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนในกระบวนการ เรียนการสอน เพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้อบรม ให้มีความอยากที่จะเรียนรู้ อีกทั้ง การเรียน การสอนโดย ใช้บทเรียนบนเครือข่าย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อบรมได้อย่างดี โดยไม่ซับซ้อนยุ่งยาก มากมายนัก สามารถใช้งานได้สะดวกผู้อบรมลดความกังวล ทั้งนี้เพราะบทเรียนบนเครือข่ายสามารถ ทำให้ผู้อบรม สามารถอบรมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร หมายมา (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่าย อินเทอร์เน็ตวิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนดังกล่าวมีประสิทธิภาพ 87.69/85.97 สูงกว่า เกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยใช้การทดสอบค่าที่แบบจับคู่ (Matchedpairedt-test) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยบทเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สรุปได้ว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์สามารถนำไปใช้ในการเรียนการ สอนได้ มาณะ ประทีปพรศักดิ์วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดบทเรียนมัลติมีเดียเพื่อการสอนคนหูหนวกเรื่อง พุทธประวัติ ผลการวิจัยพบว่า ชุดบทเรียนมัลติมีเดียเพื่อการสอนคนหูหนวก เรื่อง พุทธประวัติ มีค่า

ประสิทธิภาพเท่ากับ 1.015 และคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผลจุดเด่นของบทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

จุดเด่นของบทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีดังนี้

2.1 จุดเด่นของ บทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาโดยวิเคราะห์เนื้อหา ก่อนจัดทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบ จึงมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ตามหลักวิชาการ นอกจากนี้ผู้รายงานได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ในการจัดทำและพัฒนาบทเรียนบน เครือข่าย จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ทั้งจากงานวิจัย และจากข้อมูล บนเว็บไซต์ ข้อมูลต่าง ๆ จึงทันสมัย และถูกต้องตามหลักวิชาการทุกประการ ในส่วนของการเขียนรายงาน การใช้ และการสร้างและพัฒนา ผู้รายงานได้จัดทำโดยคำนึงถึงหลักการใช้ภาษา ตลอดจนจัดเรียงหัวข้อ ตามเนื้อหา ที่หลักสูตรกำหนด โดยจัดทำเป็นระบบ เดียวกันทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นระบบการเขียนหัวข้อของเนื้อเรื่อง หรือ ระบบการอ้างอิงในบรรณานุกรม

2.2 ผู้รายงานได้จัดทำรายงานผลการพัฒนา และการใช้ บทเรียนบนเครือข่าย โดยพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งนำเสนอ ในรูปแบบงานวิจัย 5 บท ประกอบด้วย บทนำ ความเป็นมาและความสำคัญ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการ รวมทั้งผลการดำเนินการพัฒนาและการใช้

2.3 การใช้แนวคิดในการสร้างสรรค์ ซึ่งผู้รายงานได้ศึกษาแนวคิดและ ทฤษฎีต่าง ๆ จากผู้รู้ ขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา และเข้าร่วมรับการอบรมเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ จึงก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ด้านคอมพิวเตอร์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่นักศึกษาจึงเกิดนวัตกรรมขึ้นนี้ขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาอย่างสูงยิ่ง จากแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ เมื่อนำไปทดลองใช้และเผยแพร่ จึงเป็นที่ชื่นชอบและยอมรับในหมู่มุครูผู้ใช้

2.4 การพิมพ์การจัดรูปแบบ และความถูกต้องตามหลักวิชาการ ของรายงานและสื่อที่พัฒนา เป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่งที่ผู้รายงานคำนึงถึงอย่างมาก เพราะการพิมพ์ที่ถูกต้อง เป็นระเบียบ ถูกต้อง ตามหลักวิชาการ และ สวยงาม เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของผู้รายงาน ตลอดจนเป็นการเพาะ นิรันดรความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อใช้ในการถ่ายทอดและปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีแก่ลูกศิษย์ของผู้รายงานต่อไป

2.5 สื่อบทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครู โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ขึ้นนี้ เป็นผลงานที่ผู้รายงานได้ อำนวยการพัฒนาทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มแนวคิดในการพัฒนา การวิเคราะห์เนื้อหา การออกแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ การเขียนกรอบ เรื่องราว คำนี้ถึงทฤษฎีและจิตวิทยาการเรียนรู้ ก่อนนำไปทดลองใช้ และ เมื่อได้ผลการทดลอง แล้วนำไปเผยแพร่แก่เพื่อนครูในวงการวิชาชีพในสถานที่ต่าง ๆ พบว่าครูผู้ใช้ มีการตอบสนองใน ด้านบวก โดยให้ความ คิดเห็น ว่าบทเรียนบนเครือข่ายนี้ เป็นผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้า ทางวิชาการ สามารถเป็นแบบอย่าง โดยใช้เป็นแหล่งอ้างอิง หรือเป็นต้นแบบในการประยุกต์เป็น สื่อนวัตกรรมอิเล็กทรอนิกส์ได้เป็นลำดับต่อไป

2.6 ผลจากการใช้ บทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 40 คน มีผลการเรียน สูงขึ้น เป็นสิ่งที่แสดงว่าสื่อบทเรียนบนเว็บ ขึ้นนี้มีประสิทธิภาพและมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ตลอดจน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้า ผู้รายงานมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ก่อนใช้บทเรียนบนเครือข่าย เพื่ออบรมการสร้างบทเรียนบนเครือข่าย สำหรับครู โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยากรต้องจัดศึกษาคำแนะนำใน บทเรียนบนเครือข่ายให้พร้อมก่อนใช้ทุกครั้ง และต้องกำชับผู้อบรม ในเรื่องความซื่อสัตย์ไม่เปิดดูเฉลย ก่อนตอบคำถามในบทเรียนและทำกิจกรรมในแบบฝึกแต่ละแบบฝึก ตอบคำถามและทำกิจกรรมให้ครบ ทุกขั้นตอนโดยไม่ข้ามขั้นตอน เพื่อให้ผู้อบรมมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนอย่างถ่องแท้ จะได้นำเอา ความรู้ที่ได้รับมาร่วมอภิปรายกิจกรรมกลุ่มในการฝึกทักษะการสรุปขบธรรมได้อย่างหลากหลายซึ่งเป็นการฝึกนักศึกษในเรื่องของการคิดรูปแบบ ต่าง ๆ ด้วย

1.2 ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม เพื่อฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน วิทยากรทำหน้าที่ เป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อ ผู้อบรมมีปัญหา เพื่อให้อบรมปฏิบัติกิจกรรม ในบท อบรมได้อย่างราบรื่นและไม่เบื่อหน่าย

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรสร้างบทเรียนบนเครือข่ายในเนื้อหาสาระอื่นต่อไป